

Iskustva odgajatelja u primjeni razvojne biblioterapije u odgojno-obrazovnom radu

Božić, Katja

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:517218>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**Iskustva odgajatelja u primjeni razvojne biblioterapije u odgojno – obrazovnom
radu**

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Biblioterapija u inkluziji

Mentor: prof. dr. sc. Sanja Skočić Mihić

Student: Katja Božić

Matični broj: 0066321497

**U Rijeci,
lipanj, 2024.**

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Sažetak

U teorijskom dijelu rada prikazan je način primjene razvojne biblioterapije u praksi te pozitivnim učincima koje biblioterapija ima na djecu i njihov cjelokupni razvoj. Metoda biblioterapije u odgojno-obrazovnom radu s djecom predškolske dobi ima svoje teorijsko i praktično uporište. Razvojna biblioterapija predstavlja sveobuhvatan pristup primjeni različitih medija biblioterapije, uključujući problemske slikovnice, terapijske priče i video materijale, s fokusom na postizanju optimalnog razvoja i dobrobiti djece. Cilj istraživanja bio je ispitati upoznatost odgajatelja s pojmovima razvojne biblioterapije, njihovu kompetentnost za primjenu biblioterapije te učestalost korištenja problemskih slikovnica i terapijske priče u radu s djecom.

U istraživanju su sudjelovala 104 odgajatelja iz pet županija Republike Hrvatske: Grada Zagreba, Primorsko-goranske, Istarske, Brodsko-posavske, Čakovečke i Varaždinske županije. Rezultati pokazuju da su odgajatelji u većoj mjeri upoznati s pojmom problemske slikovnice, dok su u manjoj mjeri upoznati s pojmom razvojne biblioterapije; 38,5% odgajatelja je potpuno upoznato s problemskim slikovnicama, dok je samo 3,8% potpuno upoznato s razvojnom biblioterapijom. Najveću kompetentnost odgajatelji osjećaju za primjenu problemskih slikovnica, dok se najmanje kompetentnima osjećaju za primjenu razvojne biblioterapije. Znanja o biblioterapiji odgajatelji najviše stječu putem samostalnog čitanja literature dok formalno obrazovanje najmanje doprinosi. Istraživanje ističe potrebu za integracijom biblioterapije u formalne obrazovne programe za odgajatelje i razvijanjem smjernica za njenu učinkovitu primjenu, što bi moglo značajno doprinijeti cjelokupnom razvoju djece u predškolskim ustanovama.

Ključne riječi: *razvojna biblioterapija, odgajatelji, iskustvo, dječji vrtić, problemska slikovnica*

Summary

In the theoretical part of the paper, the application methods of developmental bibliotherapy in practice and the positive effects that bibliotherapy has on children and their overall development are presented. The method of bibliotherapy in educational work with preschool children has its theoretical and practical foundation. Developmental bibliotherapy represents a comprehensive approach to the application of various bibliotherapy media, including problem picture books, therapeutic stories, and video materials, with a focus on achieving optimal development and well-being of children. The aim of the research was to examine educators' familiarity with the concepts of developmental bibliotherapy, their competence in applying bibliotherapy, and the frequency of using problem picture books and therapeutic stories in their work with children.

The research involved 104 educators from five counties of the Republic of Croatia: the City of Zagreb, Primorje-Gorski Kotar, Istria, Brod-Posavina, Čakovec, and Varaždin counties. The results show that educators are more familiar with the concept of problem picture books, while they are less familiar with the concept of developmental bibliotherapy; 38.5% of educators are completely familiar with problem picture books, while only 3.8% are completely familiar with developmental bibliotherapy. Educators feel most competent in the application of problem picture books, while they feel least competent in the application of developmental bibliotherapy. Educators mostly acquire knowledge about bibliotherapy through independent reading of literature, while formal education contributes the least. The research highlights the need to integrate bibliotherapy into formal educational programs for educators and to develop guidelines for its effective application, which could significantly contribute to the overall development of children in preschool institutions.

Keywords: *Developmental bibliotherapy, educators, experience, kindergarten, problem picture book*

Sadržaj

1. UVOD	
2. ODREĐENJE BIBLIOTERAPIJE	1
2.1. Razvojna biblioterapija	3
2.1.1. Ciljevi razvojne biblioterapije.....	6
2.1.2. Dobrobiti biblioterapije.....	9
2.1.3. Faze biblioterapije.....	10
2.1.4. Uloga odgajatelja u procesu biblioterapije.....	11
3. PROBLEM I CILJ ISTRAŽIVANJA.....	15
3.1. Problem istraživanja	15
3.2. Cilj istraživanja.....	15
4. METODA.....	17
4.1. Uzorak ispitanika	17
4.2. Mjerni instrument	19
4.3. Način provođenja istraživanja	21
4.4. Metoda obrade podataka	21
5. REZULTATI I RASPRAVA	23
5.1. Upoznatost odgajatelja s pojmovima iz biblioterapije.....	23
5.2. Samoprocjenjena kompetentnost za provođenje razvojne biblioterapije i primjene problemske slikovnice i terapeutske priče/priče koja pomaže	26
5.3. Oblici stjecanja znanja o razvojnoj biblioterapiji i njoj srodnih pojmova	28
5.4. Korištenje problemskih slikovnica/pričam u različitim situacijama unutar odgojno-obrazovne skupine.....	31
5.5. Iskustva pripovijedanja priča koje pomažu.....	33
6. ZAKLJUČAK	35
7. LITERATURA	37

1. UVOD

U današnjem sve kompleksnijem okruženju koje izlaže djecu različitim izazovima i emocionalnim potrebama, potreba za pristupom koji potiče razumijevanje i emocionalnu inteligenciju postaje sve važnija. Razvojna biblioterapija pruža prostor za istraživanje osjećaja, misli i dilema putem literature, pružajući djeci alate za suočavanje s njihovim unutarnjim svijetom na njima prilagođen način, ovisno o njihovoj dobi i razvojnim potrebama. Ovaj rad istražuje područje razvojne biblioterapije s posebnim naglaskom na iskustva odgajatelja u provođenju ove metode unutar ustanova ranog odgoja i obrazovanja.

Razvojna biblioterapija nije samo metoda koja koristi književnost za terapijske svrhe, već predstavlja cjelovit pristup koji uključuje vođeno čitanje i diskusiju kako bi se djeci pomoglo u rješavanju emocionalnih i socijalnih izazova. U teorijskom dijelu rada dano je određenje biblioterapije kroz definicije, povijesni razvoj i vrste biblioterapije. Istaknuta je uloga odgajatelja u provođenju iste, te koraci koje je potrebno obuhvatiti prilikom procesa biblioterapije. Također su prikazani ciljevi razvojne biblioterapije, njezine dobrobiti i faze kroz koje prolazi.

U empirijskom dijelu rada, prikazani su rezultati iskustva odgajatelja u provođenju razvojne biblioterapije u odgojno – obrazovnom radu koji su dobiveni istraživanjem u dječjim vrtićima na području pet županija Republike Hrvatske: Grad Zagreb, Primorsko-goranska županija, Istarska županija, Brodsko-posavska županija, Čakovečka županija i Varaždinska županija.

2. ODREĐENJE BIBLIOTERAPIJE

Biblioterapija je korištena još od davnina od strane književnika, svećenika, knjižničara i nastavnika (Piskač, 2016). Prvi povijesni poetski terapeut je rimski fizičar Soranus, koji je u 1. stoljeću prije Krista propisivao tragična djela maničnim pacijentima, a komedije depresivnim pacijentima (Bašić, 2021). Također, Piskač (2016) navodi da se u antičkoj knjižnici u Tebi, Aleksandrijskoj knjižnici i srednjovjekovnoj knjižnici u St. Gallenu mogu pronaći natpisi "biblioterapija", što se prevodi kao "lijek za dušu". Ovi natpisi ukazuju na činjenicu da su se knjige od samih začetaka povijesti smatrale ljekovitima te se čitanje preporučuje u različitim emocionalnim stanjima koja negativno utječu na čovjeka.

Unatoč tome što je od davnina u mnogim kulturama poznat moćni efekt čitanja knjiga i njihov potencijal iscjeljivanja „*tek je početkom 20. stoljeća taj specifičan fenomen povezan s idejom o promjeni ponašanja u mišljenju ili ponašanju pojedinca*“ (Bašić, 2011: 15).

Samuel Crothers je 1916. godine prvi uveo i iskoristio termin biblioterapija u članku objavljenom u časopisu Atlantic Monthly (Bašić, 2021). Definicija biblioterapije službeno je prihvaćena 1966. godine prema Webster's Third New International Dictionary (Bašić, 2021). Prema toj definiciji „*Biblioterapija je upotreba biranih materijala za čitanje u terapeutske svrhe, u medicini i psihijatriji. To je vođeno čitanje do rješavanja osobnih problema.*“ (Crothers 1916: 291, prema Bašić, 2021:12,). Također, Crothers opisuje biblioterapiju kao niz aktivnosti koji proizlazi iz interakcije između različitih medija poput knjiga i sudionika u tim aktivnostima (Bašić, 2021). Početno je čitao dijelove Biblije pacijentima, kasnije uključujući i razna djela svjetske književnosti. Nakon objave Crothersovog rada "A Literary Clinic", biblioterapija se počela širiti kao metoda za rad s pojedincima koji se suočavaju s mentalnim ili duhovnim poteškoćama (Piskač, 2016).

Postoje različita određenja i definicije biblioterapije.

Biblioterapija predstavlja dinamičan proces u kojem pažljivo čitanje knjiga pomaže čitatelju da dobije potencijalni uvid u svoje životne doživljaje, nadiđe negativne emocije i poboljša prilagodljive načine suočavanja (Shrodes 1955, prema Shah i Sanu, 2023.).

Biblioterapija je sustav aktivnosti koji je utemeljen na interakciji između različitih medija i sudionika, a provodi se uz prisustvo moderatora (Rubina, 1978, prema Škrbina, 2013). „*Biblioterapija je vođeno čitanje s ciljem razumijevanja ili rješavanja problema relevantnih za terapijske potrebe pojedinca*“ (Riordan i Wilson, 1989, prema Škrbina, 2013: 220).

Barath, Matul i Sabljak (1996: 320) definiraju biblioterapiju kao *"planiranu i unaprijed pripremljenu upotrebu književnih djela s ciljem liječenja određene skupine."*

Biblioterapija je široko prihvaćena metoda koja se koristi u svim dobima radi očuvanja i poboljšanja zdravlja te rješavanja raznih izazova poput ovisnosti, poremećaja u prehrani, obiteljskih problema, emocionalne nestabilnosti, trauma izazvanih nasiljem, teškoća u učenju i različitih drugih potreba (Bašić, 2011).

Biblioterapija je modalitet izražajnih umjetnosti koji uključuje planiranu upotrebu čitanog materijala u terapiji (proza, poezija, bajke, mitovi, legende) i književnih elemenata (metafore, usporedbe, alegorije, rimovanje, ritmovi), kako bi se potaknula svijest i obrada raznih emotivnih, kognitivnih i interpersonalnih poteškoća kod osoba s različitim vrstama psihosocijalne tjeskobe (Aix, 1993, prema Martince, Šimunović i Kos Jerković, 2022).

Biblioterapija je proces dijeljenja književnosti s djecom u namjerom da im se pomogne da steknu uvid u osobne probleme (Heath i suradnici, 2005, prema Malhi i Bharti, 2023). Biblioterapija je složena metoda koju koriste različiti stručnjaci kako bi pomogli u uobičajenim situacijama koje se redovito pojavljuju u složenom, socijalno-emocionalnom kontekstu (Maich i Keanu, 2004).

Biblioterapija podrazumijeva čitanje koje omogućuje djetetu da se suoči s problemima koji su mu poznati ili slični te da promatra kako drugo dijete slično njemu rješava iste ili slične izazove (Bailey, 1964:32 prema Marković, 2015).

Biblioterapija se može opisati kao terapijska praksa korištenja priča i srodnih aktivnosti za pomoć maloj djeci u suočavanju sa socijalnim i emocionalnim problemima. Ova metoda je prikladna za vrlo malu djecu koja se suočava s tipičnim dječjim izazovima kao što je preseljenje, polazak u vrtić, razvod roditelja, osjećaj usamljenosti ili tuge, dijeljenje igraćaka ili druge frustracije i izazove. U biblioterapiji priče služe kao siguran način za djecu da istraže različite stavove, pojmove i osjećaje (Suvilehto 2019).

Škrbina (2013:222) biblioterapiju dijeli na „*eksplicitnu i implicitnu, pri čemu je eksplicitna strogo u djelokrugu stručno osposobljenog terapeuta, a implicitna u ulozu savjetovanja čitatelja koje mogu provoditi odgajatelji, edukatori, roditelji*“. Biblioterapija, u užem smislu prema Bašić (2021:14), može se podijeliti prema „*sudionicima, ciljevima, programima i voditeljima*“.

U institucionalnoj biblioterapiji su obično liječnici ti koji vode proces, posebno kada je riječ o pacijentima koji su hospitalizirani, dok knjižničar može pružiti podršku po potrebi Antulov (2019). Međutim, u ovom kontekstu uloga knjižničara nije dominantna. Nasuprot tome, klinička biblioterapija usmjerena je na osobe s emocionalnim poremećajima i poteškoćama u ponašanju. U takvim slučajevima, suradnja između liječnika i knjižničara je ključna, što rezultira značajnijim uključenjem knjižničara u terapijski proces (Antulov, 2019).

2.1.Razvojna biblioterapija

Razvojna biblioterapija se bavi svakodnevnim izazovima s kojima se ljudi suočavaju tijekom svog života te dobrovoljno traže rješenje za svoje probleme (Bašić, 2011). Za razliku od kliničke, usmjerena je na pojedince izvan terapijskog konteksta u društvenim okruženjima različitih ustanova, uključujući odgojno-obrazovne ustanove i odgojne

domove pa čak i penalne ustanove radi preodgoja (Bašić, 2021, Havighurstu, 1972, prema Škrbina, 2013).

Razvojna biblioterapija je oblik podrške urednom razvoju i ostvarivanju potencijala pojedinca, poticanju emocionalnog razvoja i razumijevanje načina nošenja s problemom svih dobnih skupina (Bašić, 2021). Namijenjena je osobama koje se susreću s određenim situacijama ili problemima te trebaju podršku u prilagodbi ili boljem razumijevanju tih izazova. Pruža podršku pojedincima svih dobnih skupina kako bi prevladali osobne izazove koji se javljaju u odgojno-obrazovnom kontekstu, pri čemu se usklađuje s ciljevima odgoja i obrazovanja (Škrbina, 2013).

Razvojna biblioterapija se fokusira na različite prijelaze u životu i različite izazove koji se javljaju tijekom svakodnevnog života pojedinca (Škrbina, 2013). Ovakav tip terapija potiče pojedinca na njegov emocionalni razvoj i potiče razumijevanje načina nošenja s problemom koji ih mori (Bašić, 2011).

Razvojna biblioterapija se realizira kao dobrovoljna grupna aktivnost koja je namijenjena ljudima koji se suočavaju s izazovnim životnim situacijama i pružaju je različiti stručnjaci poput knjižničara, profesora, učitelja i odgojitelja (Bašić, 2021). Fokusirana je na tehnike diskusije o materijalu s ciljem poticanja samorefleksije i samoprocjene. Podrazumijeva korištenje maštovitih i poučnih materijala s grupama zdravih ljudi (Afolayan, 1992).

Razvojna biblioterapija je široko primijenjena u obrazovnim okruženjima kako bi se pomoglo djeci ili adolescentima koji su potencijalno imali traumatična iskustva vezana uz suočavanje s gubitkom ili smrću, prihvaćanje vlastite seksualne orijentacije, suočavanje s roditeljskim razvodom, matematička anksioznost, strahovi i socijalna anksioznost, ovisnost, zlostavljanje, negativna slika tijela, anksioznost u školi i poremećaji prehrane (Catalano, 2008, prema Martinec, Šimunović i Kos Jerković, 2022).

Pored toga, razvojna biblioterapija ne samo da pomaže u rješavanju trenutačnih problema, već se koristi i u prevenciji problema koji su tipični za razvojne faze djece i

mladih, poput početka školovanja, izolacije iz društva, izbjegavanja interakcije ili ismijavanja zbog osobnih karakteristika ili izgleda (Marković, 2015).

Sucyłaite (2018) identificira dva osnovna pristupa razvojnoj biblioterapiji: jedan je utemeljen na čitanju, dok se drugi fokusira na interakciju i raspravu o pročitanom (prema Krpan, Klak Mršić i Cej, 2018).

U prvom slučaju, stručnjak (kao što je knjižničar, socijalni radnik, školski psiholog ili pedagog) preporučuje određenu literaturu za ciljano čitanje koju smatra korisnom za poteškoću ili situaciju s kojom se pojedinac suočava. Drugi pristup je dinamičan i uključuje kombinaciju književnih i drugih medijskih sadržaja te međuljudsku interakciju. Biblioterapija uključuje vođeno čitanje, gdje voditelj biblioterapijskog procesa koristi zajedničko čitanje i interpretaciju teksta kako bi potaknuo čitatelja da koristi maštu u pronalaženju rješenja za vlastite probleme. Voditelj dječje biblioterapije je stručnjak za rad s djecom koji djeluje kao posrednik između različitih medija i djece (Krpan, Mršić i Cej, 2018).

Škrbina (2013) ističe pet osnovnih vrsta književnosti koje su pogodne za korištenje u procesu biblioterapije, a to su poezija, bajke, basne, pustolovni romani i realistične priče. Također, bitnu ulogu imaju i sredstva književnog izražavanja kao što su metafore, usporedbe, rime, alegorije te korištenje audio-vizualnih materijala koji potiču dječju maštu (Škrbina, 2013). U ranoj i predškolskoj dobi najzastupljeniji književni oblici su poezija, bajke i basne.

Dječja poezija se piše jednostavnim stilom, tako da svojim sadržajem bude što razumljivija djeci, a teme o kojima se najčešće govori u dječjoj poeziji su stvari i svakodnevni događaji s kojima djeca dolaze u kontakt (Jelkić i Grgurević, 2008, prema Škrbina, 2013). Dječju poeziju možemo pronaći u različitim formama kao što su uspavanke, brojalice, nabrajalice, zagonetke, brzalice, bajalice i sl. (Krklec 1963, prema Škrbina 2013).

Kako teče dječji psihički razvoj, tako njihov interes za bajke kao književnu vrstu raste (Škrbina, 2013). Bajke čine značajan dio dječje literature, namijenjene su tome da djeci pomognu razumjeti razliku između dobrog i lošeg (Pulimeno, Piscitelli i Colazzo, 2020). Odgojna vrijednost bajke predmet je različitih tumačenja, različitih pogleda na njezine dobrobiti i mane. Udaljavajući se od stvarnosti, nailazimo na iskrivljeni prikaz nepostojećeg svijeta ispunjenog elementima okrutnosti i širenja praznovjerja (Škrbina, 2013). Kako bi se izbjegle negativnosti kod djece, važno je odabrati prikladnu bajku, raspravljati o njoj i objasniti je djetetu (Škrbina, 2013). Korištenje bajki u biblioterapiji, što Gornicki (1981, prema Afolayan, 1992) naziva maštovitom literaturom, pruža djetetu siguran način da istraži nove ideje, obrasce ponašanja i emocije.

Basna je „kratka, poučna, prozna ili stihovana priča“ (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje). Svaka basna ima svoju specifičnu pouku koja se može primijeniti na različite životne situacije i dileme (Škrbina, 2013). Njen alegorijski smisao omogućuje čitatelju ili slušatelju da dublje razumije moralne lekcije koje se kriju iza priče. Ista autorica objašnjava kako kroz likove poput ovce, lisice ili vuka, basne pružaju živopisne prikaze ljudskih osobina i vrlina, ali i mana i nedostataka. Njihov cilj nije samo zabaviti ili nasmijati, već i potaknuti na razmišljanje o vlastitom ponašanju i vrijednostima. Stoga se basne često koriste kao sredstvo za odgoj i poučavanje, posebno u ranom djetinjstvu, zato što na jednostavan način prenose važne životne lekcije (Škrbina, 2013).

2.1.1. Ciljevi razvojne biblioterapije

Biblioterapija može imati različite ciljeve koji se određuju prema specifičnim potrebama i zahtjevima pojedinca (Abdulah, 2008, prema Martinec, Šimunović i Kos Jerković, 2022). Glavni cilj razvojne biblioterapije može se definirati kao „*izazivanje promjene, koja se postiže ovladavanjem vještinama prilagodbe za nove izazovne situacije*“ (Bašić, 2021: 16). Cilj biblioterapije je socijalno i emocionalno učenje, iscjeljenje ili pozitivna promjena ponašanja kod djece (Suvilehto, Kerry-Morgan i Aerila, 2019). McCarty i Hynes-Berry (1994) ističu da je cilj procesa biblioterapije poticanje

emocionalnih reakcija i oslobađanje osjećaja ili spoznaja povezanih sa samorazumijevanjem (prema Suvilehto, Kerry-Morgan i Aerila, 2019).

Glavna svrha biblioterapije jest preusmjeravanje negativnih i destruktivnih obrazaca ponašanja prema pozitivnima, potičući sudionike na refleksiju. Reščić-Rihar i Urbanija, (1999) kažu kako na taj način čitatelji uspostavljaju emocionalnu vezu s likovima iz knjiga, suosjećajući s njihovim iskustvima i nalazeći utjehu u spoznaji da i drugi prolaze kroz slične probleme, ili pak projicirajući vlastite izazove na junake knjiga. Kroz analizu, čitatelj uspoređuje vlastite probleme s onima koje susreće u knjigama, što može potaknuti promjenu njihovih stavova (Reščić-Rihar i Urbanija, 1999).

Različiti autori navode različite specifične ciljeve biblioterapije koji su prikazani u Tablici 1.

Tablica 1: Specifični ciljevi biblioterapije

Lack (1985, prema Škrbina 2013)	<ul style="list-style-type: none"> - Intelektualna stimulacija - Spoznaja kako i druge osobe imaju istovjetan problem - Osobni uvid - Porast samopoštovanja - Opći razvoj - Prepoznavanje vrijednosti - Realno spoznavanje situacija - Prevladavanje problema
Bašić (2021; 16)	<ul style="list-style-type: none"> - "Povećati samorazumijevanje i ispravno samoopažanje - Povećati osjetljivost za interpersonalne odnose - Osvijestiti životnu orijentaciju - Razviti kreativnost i samoizražavanje - Ohrabriti pozitivno mišljenje i kreativno rješavanje problema - Ojačati komunikacijske vještine, osobito vještine slušanja i govorenja

	<ul style="list-style-type: none"> - Ujediniti različite aspekte osobnosti zbog psihičke cjelovitosti - Osloboditi presnažne emocije i osloboditi od napetosti - Pronaći novo mišljenje kroz nove ideje, uvide i informacije - Pomoći sudionicima da osjete oslobađajuće i izlječujuće kvalitete ljepote“
--	---

Kao što je iz Tablice 1. vidljivo, autori Lack (1985, prema Škrbina 2013) i Bašić (2021) naglašavaju različite aspekte osobnog i međuljudskog razvoja. Lack se fokusira na intelektualnu stimulaciju, osobni uvid, porast samopoštovanja, prepoznavanje vrijednosti, realno sagledavanje situacija i prevladavanje problema. S druge strane, Bašić ističe povećanje samorazumijevanja, osjetljivosti za interpersonalne odnose, osvještavanje životne orijentacije, razvijanje kreativnosti i samoizražavanja, jačanje komunikacijskih vještina te oslobađanje od napetosti. Zajedno, ovi autori ukazuju na važnost cjelokupnog osobnog razvoja, uključujući intelektualni, emocionalni i socijalni aspekt, za postizanje psihičke cjelovitosti i osjećaja oslobađanja kroz nove uvide i ljepotu.

Također, ciljevi biblioterapije uključuju: (1) razumijevanje kompleksnosti načina ponašanja različitih ljudi i poticanje motivacije, (2) davanje informacija o problemu i poticanje introspekcije, (3) poticanje otvorenih diskusija o problemima, (4) potraga za mogućim rješenjima, (5) promicanje diskusije o novim perspektivama i vrijednostima, (6) osvještavanje činjenice da i ostali pojedinci također prolaze kroz slične izazove te (7) pružanje podrške za smanjenje emocionalnih i mentalnih opterećenja (Pardeck, 1995, prema Škrbina, 2013).

2.1.2. Dobrobiti biblioterapije

U radu s djecom nužno je primjenjivati različite tehnike izražavanja koje, kako naglašava Šimunović (2001), imaju zajednički cilj poticanja razvoja djeteta, poticanja pozitivnih emocionalnih stanja, poticanja verbalne komunikacije te olakšavanja izražavanja i rješavanja problema s kojima se dijete suočava.

Biblioterapija pruža djeci priliku da razumiju izazovne situacije s kojima se suočavaju te da nauče kako se s njima nositi. Također, može pružiti umirujući osjećaj, potvrđujući pojedincu da nije sam u rješavanju svojih problema (Adebayo, 2017). Isti autor ističe da kroz biblioterapiju djeca mogu učiti o svojim problemima te razvijati vještine koje im pomažu pronaći prave riječi i povjerenje kako bi potražili dodatnu pomoć od prijatelja, obitelji, odgajatelja, nastavnika i slično.

Ayalon (1995) u svojem radu ističe da, iako biblioterapija obično ne može potpuno ukloniti stres, ona može ohrabriti dijete i pružiti podršku u suočavanju s izazovima te pomoći djeci da shvate da uvijek postoji rješenje za njih. Kroz čitanje priča djeca mogu naučiti nove sadržaje i prihvatljivo ponašanje (Ayalon, 1995). Biblioterapija također pruža mogućnost pojedincima da se samostalno suočavaju s emocionalnim problemima i rješavaju ih bez potrebe za vanjskom stručnom intervencijom, omogućujući im da postanu svoji vlastiti "liječnici" putem odabira literature koja im može pomoći (Adebayo, 2017).

Škrbina (2013) objašnjava da biblioterapija može značajno utjecati na razvoj emocionalne i psihičke osobnosti, potičući razumijevanje svijeta i izgradnju unutarnjeg svijeta. Biblioterapija može biti od koristi u cjelokupnom djetetovom razvoju, potičući moralne, emocionalne, estetske, socijalne i intelektualne aspekte. Također, utječe na razvoj govornih vještina, širi vokabular, potiče maštu i razvoj vještina aktivnog slušanja, kritičkog razmišljanja, opažanja, promatranja, koncentracije i logičkog donošenja odluka (Škrbina, 2013).

2.1.3. Faze biblioterapije

Jackson (2003, prema Škrbina, 2013) navodi da pojedinac za vrijeme procesa biblioterapije proživljava četiri etape: identifikacija, projekcija, katarza i uvid.

Identifikacija opisuje fazu u kojoj čitatelj može pronaći odjek vlastitog iskustva ili osjećaja u likovima iz literature, stvarajući tako emotivnu i mentalnu vezu s njima. Kroz tu interakciju, priče ili pjesme postaju dijelom unutarnjeg svijeta pojedinca, pružajući uvid u njegove misli, osjećaje i odnose. U ovoj fazi se stvaraju i oblikuju vrijednosti i društveni stavovi unutar pojedinca (Cronje, 1993, prema Škrbina 2013). Ova faza predstavlja ključan korak u biblioterapiji jer omogućuje čitatelju da se suoči s izazovima i stresom te proširi svoj emocionalni repertoar, a izostanak identifikacije može otežati daljnji napredak u terapiji (Škrbina, 2013).

U fazi projekcije pojedinac svoje nedaće i emocije preslikava u lika s kojim se identificirao te kroz taj odnos preispituje osobne stavove i vjerovanja. Takva obrada emocija i stavova omogućava pojedincu da na siguran način testira potencijalna rješenja bez straha od kritike (Škrbina, 2013).

Kroz katarzu pojedinac oslobađa nakupljeni stres uzrokovan životnim izazovima. Izražavanjem emocija koje dijeli s likovima iz literature, čitatelj doživljava olakšanje i oslobađanje od tereta. Identificirajući se s likovima, pojedinac automatski suosjeća s njima i, kako priča napreduje, doživljava oslobađajuće emotivno iskustvo. Čitajući knjigu, pojedinac proživljava sve što i likovi u njoj, no istovremeno je zaštićen od stvarne boli i osviješten da se slične situacije događaju i drugima (Škrbina, 2013).

U fazi uvida, pojedinac analizirajući i promatrajući vlastite reakcije na događaje u tekstu, postiže dublje razumijevanje koje mu olakšava rješavanje problema i priprema ga za buduće izazove života. Kroz sukobe u priči pojedinac može pronaći uvid u vlastite nedaće, što je temelj za njihovo rješavanje. Ostvarenje uvida predstavlja početak promjene osobnosti (Škrbina, 2013).

McCarty i Hynes-Berry (1994, prema Suvilehto, Kerry-Morgan i Aerila, 2019), kažu da se dječja biblioterapija bazira na četverostupanjskom modelu. Taj model se sastoji od sljedećih koraka : (1) prepoznavanje, (2) ispitivanje, (3) sučeljavanje i (4) primjenu na sebe.

Suvilehto, Kerry-Morgan i Aerila (2019) navode da u prvom koraku, djeca prepoznaju relevantnost priče i motivirana su za sudjelovanje. Zatim slijedi ispitivanje koje uključuje usredotočivanje na radnju i likove, pri čemu djeca prepoznaju sličnosti između sebe i likova te empatiziraju s njihovim mislima i osjećajima. Sučeljavanje, treći korak, odvija se kada djeca usklađuju sebe s pričom i stvaraju veze između svojih iskustava i postupaka likova u priči, često kroz raspravu nakon čitanja teksta. Posljednji korak, primjena na sebe, znači da djeca dobivaju uvide iz biblioterapijskog teksta koje primjenjuju u rješavanju problema u svom životu, što pokazuje da je sesija biblioterapije utjecala na njihov um i osobni život te potaknula promjenu u ponašanju.

2.1.4. Uloga odgajatelja u procesu biblioterapije

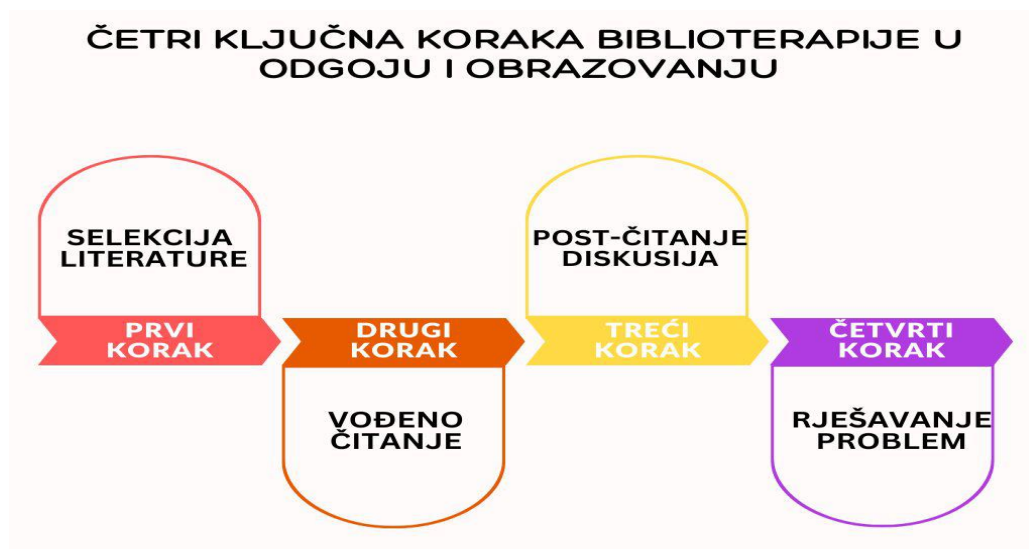
Uloga suvremenog odgajatelja se uistinu odmiče od tradicionalnog pogleda na odgajatelja i njegovu ulogu (Skočić Mihić i sur., 2017). Ovi autori navode da se od odgajatelja se traži da posjeduje široku lepezu različitih vještina i da je stalno otvoren za učenje. Suvremeni odgajatelj radi u inkluzivnim skupinama, bilo s djecom s teškoćama u razvoju, djecom koja dolaze iz različitih obiteljskih struktura, ali i svakim djetetom tipičnog razvoja koji se u nekom trenutku našao u njemu izazovnoj situaciji. Upravo je biblioterapija jedan od alata kojeg odgajatelji mogu iskoristiti u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu u razvoju inkluzivnih vrijednosti i odgovoru na potrebe djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (Skočić Mihić i Klarić, 2014).

Odgajatelj mora imati duboko razumijevanje svakog djeteta da bi adekvatno reagirao u slučaju problema

Šimunović (2001) u svojem radu iznosi da je važno međusobno poznavanje djece i održavanje mirnog i opuštenog ozračja u grupi. Tijekom čitanja ili pripovijedanja, svako dijete treba imati mogućnost vidjeti ostale članove grupe radi poticanja neverbalne komunikacije, stoga je važno da svi sjede u krugu. Odgajatelj treba biti dio grupe da bi se uspostavila jednakost. Priprema prije čitanja ili pripovijedanja je bitna, uključujući odabir teksta primjerenog dobi djece te vještine improvizacije da bi aktivnosti bile živopisne. Odgajatelj treba poticati aktivnu suradnju djece i uspostaviti kontakt s grupom kroz priče, pripovijetke, poeziju ili dramu.

Forgan (2002, prema Škrbina, 2013) navodi da kada govorimo o biblioterapiji u području odgoja i obrazovanja, možemo reći da ona obuhvaća četiri ključna koraka: selekciju literature, vođeno čitanje, post-čitanje diskusije i rješavanje problema.

Slika 1: Četiri ključna koraka biblioterapije u odgoju i obrazovanju

Selekcija literature podrazumijeva odabir odgovarajućih književnih djela uzimajući u obzir dob djece, njihovu razinu čitanja, interese te spol. Odgajatelji imaju ključnu ulogu u odabiru književnih tekstova, ali mogu i proširiti pristup uvođenjem različitih medija poput glazbe, filma i drugih vizualnih sadržaja da bi pojačali izražavanje emocija i dojmova kod djece. Ova šira biblioterapijska praksa uključuje upotrebu ilustracija, fotografija, glazbe i sličnih medija, da bi se potaknula emocionalna reakcija i dublje razumijevanje teksta (Cianciolu, 1997, prema Krpan, Mršić i Cej, 2018). Ako medij odgovara djetetovoj dobi, jezičnom i kognitivnom razvoju te je usklađen s djetetom, likovi unutar njega će poticati empatiju i omogućiti kreativno rješavanje problema. Što je knjiga bolje prilagođena potrebama djeteta, to će veći utjecaj imati na njega (Krpan, Mršić i Cej, 2018).

Tijekom odabira adekvatnog medija, odgajatelj se mora voditi slijedećim pitanjima: Je li priča kratka, jasna i uvjerljiva, odgovara li priča trenutnim osjećajima, potrebama i emocijama djece, je li priča osviještena o kulturnim razlikama, razlikama u spolovima i osjetljiva na agresiju, prepoznaju li se znakovi strategija suočavanja sa stresom, a da istovremeno ne nudi gotova rješenja za situacije (Maich i Kean, 2004). Junaci u izabranim medijima bi trebali posjedovati osobine koje pružaju nadu i ohrabrenje djeci te ih potiču da se suoče s različitim problematičnim situacijama. Stoga je važno, kako naglašava Škrbina (2013), da glavni lik bude netko s kim se dijete može emocionalno povezati i s kojim se lako može identificirati. Temelj uspješne biblioterapije je odabir „prave knjige u pravo vrijeme i za pravi problem“ (Lundesteen, 1979, prema Škrbina, 2013: 219).

Nakon toga slijedi vođeno čitanje odabrane priče, a zatim diskusija u kojoj se iznose dojmovi i dijele osobna iskustva. Konačno, naglasak je na rješavanju problema koji se obično javlja kroz razumijevanje teksta i diskusiju, što omogućuje identifikaciju problema i pronalazak rješenja (Forgan, 2002, prema Škrbina, 2013).

U fazi pripreme, naglasak je na odabiru odgovarajuće literature uzimajući u obzir različite čimbenike, pri čemu je emocionalna komponenta najvažnija. Odgajatelj treba biti upoznat s djecom i njihovim stvarnim potrebama kako bi pronašao najprikladnije

djelo. U početnom dijelu procesa odgajatelj stvara ugodnu klimu kako bi djeca bila otvorena za dijeljenje svojih osjećaja (Pokorny, 2012). Glavni dio uključuje uvodni razgovor, nakon kojeg slijedi čitanje teksta svoj djeci, uz moguće prekide za raspravu o pročitanom i postavljanje poticajnih pitanja. Nakon toga slijedi razgovor o emocionalnim reakcijama i povezanim asocijacijama iz pročitanog. Konačni segment uključuje poticajni dijalog s djecom, u kojem oni dijele svoje zaključke, emocije i osobna iskustva (Pokorny, 2012).

U Hrvatskoj je poprilično slabo istražena upotreba biblioterapije Bašić (2011). U istraživanju koje je je obuhvatilo sto četrdeset jednog odgajatelja zaposlenih u dječjim vrtićima u pet županija, utvrđeno je da polovica odgajatelja radi u inkluzivnim skupinama koje uključuju djecu s poteškoćama. Rezultati istraživanja pokazuju da je 73% odgajatelja upoznato s terapijskim pričama, dok 61% njih koristi te priče u svom radu s djecom u vrtiću. Također, polovica odgajatelja je upoznata s pojmom biblioterapije. Tek 15% odgajatelja je spomenulo konkretne terapijske priče s kojima su imali iskustva. Kada su upitani o svojim iskustvima s terapijskim pričama, samo 37% odgajatelja je potvrdilo pozitivan učinak. Rezultati istraživanja sugeriraju nedovoljnu svijest među odgajateljima o potencijalu terapijskih priča, kao i to da manji broj njih stvarno doživi njihov pozitivan utjecaj (Skočić Mihić i Klarić, 2013).

U hrvatskom odgojno-obrazovnom okruženju rijetko se koristi termin biblioterapija, a istraživanja koja se bave primjenom ove metode u odgojno-obrazovnom kontekstu i osposobljenosti odgojno-obrazovnih stručnjaka za primjenu biblioterapije su rijetka (Skočić Mihić, Riman i Zoričić, 2016; Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Zoričić, 2017).

Odgajatelj u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini, mora poznavati razvojne teškoće ili stresne situacije s kojima se djeca susreću kako bi mogao izabrati prigodne materijale. Nakon što prepozna potrebe skupine, uloga odgajatelja kao voditelja radionice je definirati koji će problem/situaciju proraditi s djecom te u suglasju s time izabrati prigodne materijale.

3. PROBLEM I CILJ ISTRAŽIVANJA

3.1. Problem istraživanja

Odgojno-obrazovne skupine čine djeca različitih osobnosti, interesa, obiteljskih pozadina, razvojnih mogućnosti i slično pa je odgajatelj ključna osoba koja treba prepoznati te različitosti i svoj rad prilagoditi njima. Suvremeni odgajatelj koji se u svojoj odgojno-obrazovnoj praksi neprestano susreće s različitom djecom i situacijama mora posjedovati niz različitih osobnih i profesionalnih kompetencija.

Iako se biblioterapija koristi kao pedagoški alat kojeg odgajatelj može i treba koristiti u svojem odgojno-obrazovnom radu, prethodna istraživanja su pokazala da je mali broj odgajatelja upoznat s razvojnom biblioterapijom i da mali broj odgajatelja koristi razvojnu biblioterapiju kao alat u svojem radu (npr. Josipović Nemeć i Vrabec). Razvojem suvremenih pristupa i promjenom nastavnih planova na fakultetima odgajatelji mogu steći potrebna znanja za primjerenu razvojne biblioterapije u svakodnevnom radu odgajatelja (Skočić Mihić i sur., 2017).

Problem ovog istraživanja usmjeren je na poznavanje odgajatelja s pojmom razvojne biblioterapije, terapijske priče, problemske slikovnice i priče koja pomaže te iskustva i motivacije za provođenje metode biblioterapije, te osposobljavanja u primjeni tijekom inicijalnog obrazovanja ili stručnog usavršavanja.

3.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je utvrditi upoznatost odgajatelja s pojmovima iz razvojne biblioterapije i kompetencijama za primjenu metode biblioterapije i osposobljenosti za primjenu u odgojno-obrazovnom radu.

Specifični ciljevi ovoga istraživanja usmjereni su na:

1. Utvrđivanje upoznatosti odgajatelja s konceptom razvojne biblioterapije i usko povezanih pojmova poput priče koja pomaže, problemske slikovnice i terapijske priče.
2. Utvrđivanje u kojoj se mjeri odgajatelji smatraju kompetentnima za primjenu biblioterapije, priče koja pomaže, problemske slikovnice i terapijske priče.
3. Utvrđivanje u kojoj mjeri su odgajatelji stekli kompetencije za primjenu biblioterapije kroz različite oblike učenja (preddiplomski i diplomski studij, stručna usavršavanja, samostalno čitanje literature i pohađanje edukacija o utjecajima priče na dječji razvoj).
4. Utvrđivanje učestalosti korištenje problemskih slikovnica/priča u različitim situacijama unutar odgojno-obrazovne skupine u četiri dimenzije: (1) promicanje socio-emocionalnog razvoja djece, (2) podrška u socio-emocionalnom ponašanju, (3) razvoj životnih vještina i prilagodbe na promjene te (4) poticanje suradnje i socijalne interakcije
5. Utvrđivanje imanja iskustva u pripovijedanju i učestalosti pripovijedanju priča koje pomažu.

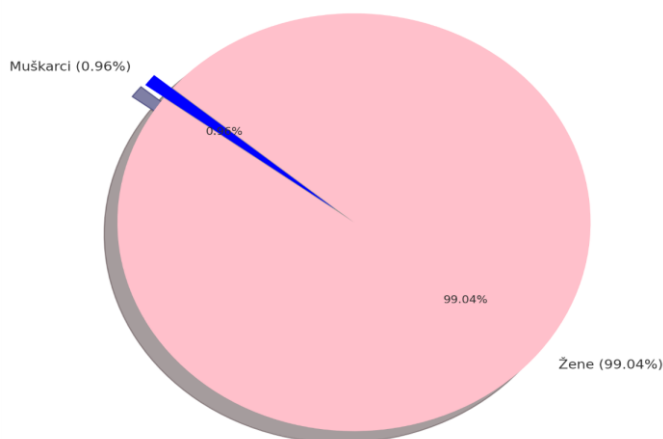
4. METODA

4.1. Uzorak ispitanika

Uzorak je obuhvatio 104 odgovajatelja predškolske djece iz dječjih vrtića u pet županija Republike Hrvatske: Grad Zagreb, Primorsko-goranska županija, Istarska županija, Brodsko-posavska županija, Čakovečka županija i Varaždinska županija. Uzorak obuhvaća široko geografsko područje Republike Hrvatske.

Distribucija ispitanika prema spolu prikazana je na Slici 2.

Slika 2. Distribucija ispitanika prema spolu

Od ukupnog broja ispitanika (N= 104) samo je jedan ispitanik muškarac (0, 96 %), dok su ostala 103 ispitanika ženskog spola (99,04 %) što je vidljivo sa Slike 2.

Podaci o dobi i radnom stažu ispitanika prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Dob i radni staž ispitanika

	N	Min	Max	M	SD
DOB ISPITANIKA	104	20	64	31,5	12,189
RADNI STAŽ	104	0	45	22,5	31,819

Legenda: Min-minimalni rezultat, Max- maksimalni rezultat, M-središnja vrijednost, SD- standardna devijacija

Prosječna dob odgajatelja iznosi 31,5 godina (SD=12,189; Max=64; Min=20). Prosječni radni staž odgajatelja je 22,5 godine (SD=31,819; Min=0; Max=45), dok je određeni broj ispitanika odgovorio da ima radni staž na mjestu odgajatelja koji je kraći od godine dana.

Na Slici 3 prikazana je distribucija odgovora ispitanika na pitanje o njihovom radnom statusu.

Slika 3. Radni status ispitanika

	Frekvencija odgovora	%
Odgajatelj	66	63,5
Pripravnik	18	17,3
Nestručna zamjena	8	7,7
Odgajatelj mentor	5	4,8
Odgajatelj savjetnik	3	2,9
Student	2	1,9
ravnateljica dječjeg vrtića	1	1,0
v.d. ravnateljice, odgojiteljica	1	1,0
Ukupno	104	100,0

Na pitanje o radnom statusu odgovorilo je 104 (100,0 %) ispitanika. Od ukupnog broja ispitanika, najviše ih je zaposleno na mjestu odgajatelja i to njih čak 66 (63,5 %), a zatim slijede pripravnici, njih 18 (17,3 %) i manji broj odgajatelja mentora (N=5, 4,8 %) i odgajatelja savjetnika (N=3, 2,9 %), te nestručna zamjena (N=8, 7,7 %), studenti (1,9 %), 1 ravnateljica (1,0 %) i 1 v.d. ravnateljica (1,0 %).

Na Slici 4 prikazani su odgovori ispitanika na pitanje o njihovom stupnju obrazovanja.

Slika 4. Stupanj obrazovanja

	Frekvencija odgovora	%
3. god. sveučilišnog studija	30	28,8
5. god. sveučilišnog studija	28	26,9
3. god. stručnog studija	21	20,2
2. god. stručnog studija	20	19,2
2. godina sveučilišnog studija	1	1,0
Srednja stručna sprema	4	3,8
Ukupno	104	100,0

Na pitanje o stupnju obrazovanja odgovorilo je 104 (100,0%) ispitanika. Kao što je vidljivo iz Slike 4., 30 (28,8%) ispitanika ima završeni trogodišnji sveučilišni studij, 28 (26,9%) petogodišnji sveučilišni studij, 21 (20,2%) trogodišnji stručni studij. Dvogodišnji stručni studij pohađalo je 20 (19,2%) ispitanika, a 4 (3,8%) odgajatelja ima srednju stručnu spremu. Jedan ispitanik je odgovorio da ima završene dvije godine sveučilišnog studija.

4.2.Mjerni instrument

Za potrebe ovog istraživanja kreiran je mjerni instrument (online upitnik) koji sadrži socio-demografske podatke o ispitanicima, nekoliko skala za procjenu znanja i kompetencija te niz pitanja vezanih uz iskustva i stavove prema biblioterapiji. Dio čestica preuzet je iz postojećih skala iz diplomskog rada *Odgajateljeva percepcija primjene problemskih slikovnica i priča u inkluziji* (Josipović Nemeč, 2018) dok je preostali dio čestica konstruiran posebno za ovo istraživanje.

Socio-demografski podaci uključuju informacije o spolu (mogući odgovori su žena, muškarac i ne želim se izjasniti), dobi (otvoreno pitanje za unos godina), radnom statusu (mogući odgovori su odgajatelj, odgajatelj mentor, odgajatelj savjetnik, pripravnik i nestručna zamjena), struci (otvoreno pitanje za one koji su označili "nestručna zamjena"),

statusu studija (mogući odgovori su da i ne), planovima za upis studija (mogući odgovori su da i ne), radnom stažu (otvoreno pitanje za unos godina radnog staža), stupnju obrazovanja (mogući odgovori su srednja stručna sprema, 2. godina stručnog studija, 3. godina stručnog studija, 3. godina sveučilišnog studija, 5. godina sveučilišnog studija) te završenoj školi/fakultetu (otvoreno pitanje za unos naziva i grada).

Skale za procjenu poznavanja pojmova (Josipović Nemeč, 2018) iz razvojne biblioterapije sadrži 4 čestice koje ispituju u kojoj mjeri odgajatelji poznaju pojmove: razvojna biblioterapija, problemska slikovnica, terapijska priča, priča koja pomaže. Odgovori su na skali Likertovog tipa od 1 do 5, gdje 1 označava uopće nisam upoznata, 2- u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4 -u većoj mjeri do 5 u potpunosti sam upoznata.

Skala za samoprocjenu kompetencija za provođenje razvojne biblioterapije, primjene problemske slikovnice i terapijske priče/priče koja pomaže sačinjena je od 4 čestice koje ispituju u kojoj mjeri se odgajatelji procjenjuju kompetentnim za provođenje razvojne biblioterapije i njoj srodnih termina (problemska slikovnica, terapijska priča, priča koja pomaže) (Josipović Nemeč, 2018). Na skali Likertovog tipa od 1 uopće nisam kompetentan, 2- u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4 -u većoj mjeri do 5 u potpunosti sam kompetentan.

Skala procjene stečenih kompetencija za primjenu razvojne biblioterapije (priče i slikovnice koje pomažu) kroz različite oblike učenja sadrži 5 čestica koje ispituju odgajateljevu procjenu stečenih kompetencija kroz pet oblika profesionalnog razvoja: preddiplomski studij, diplomski studij, stručno usavršavanje, samostalno čitanje literature, sudjelovanje na edukacijama) (Josipović Nemeč, 2018). Odgovori su na skali Likertovog tipa od 1 do 5, gdje 1 označava uopće nisam, 2- u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4 -u većoj mjeri do 5 u potpunosti.

Skala korištenje problemskih slikovnica/pričama u različitim situacijama unutar odgojno-obrazovne skupine (Josipović Nemeč, 2018) ispituje procjenu učestalosti korištenja problemskih slikovnica/priča u radu u četiri dimenzije: (1) promicanje socio-emocionalnog razvoja djece, (2) podrška u socio-emocionalnom ponašanju, (3) razvoj

životnih vještina i prilagodbe na promjene te (4) poticanje suradnje i socijalne interakcije. Odgovori na skali Likertovog tipa uključuju 1- „uopće ne“, 2-„rijetko“, 3-„ponekad“, 4-„često“ i 5-„redovito“.

Iskustva pripovijedanja priča koje pomažu ispitana su kroz dvije kategorijalne varijable: (1) imanja iskustva pripovijedanja s formatom odgovora: da i ne i (2) učestalost učestalosti pripovijedanja priča koje pomažu s formatom odgovora u kategorija: „Jednom godišnje“, „Jednom u tri mjeseca“, „Jednom na mjesec“, „Jednom tjedno“ i „Nekoliko puta tjedno“.

4.3. Način provođenja istraživanja

Istraživanje je provedeno nakon dobivanja odobrenja za provođenje istraživanja Učiteljskog fakulteta u Rijeci, poštujući sve etičke standarde i smjernice. Korištenjem online upitnika putem alata Microsoft Forms omogućeno je jednostavno prikupljanje podataka od sudionika. U razdoblju od travnja do lipnja 2024. godine, pozivnice s poveznicama na upitnik poslana su ravnateljima vrtića diljem ciljanih županija.

U upitnicima je kao svrha istraživanja navedena izrada završnog rada kojim se ispituju mišljenja i iskustva odgajatelja o primjeni biblioterapije u predškolskom odgoju. Istaknuta je dobrovoljnost sudjelovanja te mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica. Sudjelovanje putem online platforme osiguralo je anonimnost sudionika i olakšalo im pristup istraživanju u skladu s njihovim vremenom i obavezama.

Sudionici su bili upoznati s time da je za ispunjavanje upitnika potrebno između 10-15 minuta.

4.4. Metoda obrade podataka

Podaci su analizirani korištenjem statističkog programa SPSS, gdje su izračunati osnovni statistički parametri za kontinuirane varijable (intervalne i omjerne) (aritmetička

sredina (M) te standardna devijacija (SD). minimalne (Min) i maksimalne (Max) vrijednosti, i frekvencije rezultata (broja i postotka odgovora).

Za nominalne i ordinalne varijable, analiza je uključivala prikaz frekvencija odgovora ispitanika. Ovo uključuje broj i postotak odgovora za svaku kategoriju varijable, što pomaže u razumijevanju distribucije odgovora među ispitanicima.

5. REZULTATI I RASPRAVA

5.1. Upoznatost odgajatelja s pojmovima iz biblioterapije

U Tablici 3. prikazani su osnovni statistički pokazatelji rezultata odgajatelja o upoznatosti s pojmovima iz biblioterapije.

Tablica 3. Osnovni statistički pokazatelji upoznatosti odgajatelja s pojmovima iz biblioterapije

	N	Min	Max	M	SD
Razvojna biblioterapija	104	1,00	5,00	2,34	1,220
Problemska slikovnica	104	1,00	5,00	4,06	,954
Terapeutska priča	104	1,00	5,00	3,63	1,232
Priča koja pomaže	104	1,00	5,00	3,77	1,063

Legenda: Min-minimalni rezultat, Max- maksimalni rezultat, M-središnja vrijednost, SD- standardna devijacija

Rezultati pokazuju da su odgajatelji u manjoj mjeri upoznati s pojmom razvojne biblioterapije (M=2,34; SD=1,220). Osrednje su upoznati s pojmom terapeutske priče (M=3,63; SD=1,232). Također, odgajatelji su u većoj mjeri upoznati s pojmom problemske slikovnice (M=4,06; SD=0,954) i pričom koja pomaže (M=3,77; SD=1,063).

Ovi rezultati sugeriraju da je poznavanje određenih pojmova iz biblioterapije među odgajateljima neujednačeno, s većom mjerom upoznatosti sa problemskom slikovnicom i manjom mjerom upoznatosti odgajatelja s pojmom razvojne biblioterapije.

U Tablici 4. prikazane su frekvencije odgovora odgajatelja o poznavanju pojmova iz biblioterapije

Tablica 4. Frekvencijski prikaz odgovora odgajatelja o poznavanju pojmova iz biblioterapije

	N (%)				
	Uopće nisam upoznat/a	U manjoj mjeri sam upoznat/a	Osrednje sam upoznat/a	U većoj mjeri sam upoznat/a	U potpunosti sam upoznata/a
Razvojna biblioterapija	35 (33,7%)	25 (24,0%)	22 (21,2%)	18 (17,3%)	4 (3,8%)
Problemska slikovnica	1 (1,0%)	7 (6,7%)	17 (16,3%)	39 (37,5%)	40 (38,5%)
Terapeutska priča	7 (6,7%)	15 (14,4%)	18 (17,3%)	34 (32,7%)	30 (28, %)
Priča koja pomaže	5 (4,8%)	8 (7,7%)	19 (18,3%)	46 (44,2%)	26 (25,0%)

.Legenda: vrijednosti na skali Likertovog tipa: 1-uopće nisam, 2-u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4-u većoj mjeri, 5-u potpunosti

U Tablici 4 prikazane su frekvencije odgovora odgajatelja na skali poznavanja pojmova iz područja biblioterapije. Trećina odgajatelja (N=35; 33,7%) navodi da uopće ne poznaje pojam razvojne biblioterapije, četvrtina (N=4; 3,8%) u manjoj mjeri, nešto više od petine odgajatelja osrednje je upoznata, dok je petina u većoj mjeri (N=18; 17,3% i u potpunosti (N=4, 3,8%) upoznata s pojmom razvojne biblioterapije.

U odnosu na pojam terapeutske priče, manji broj odgajatelja uopće nije upoznat (N=7; 6,7%) ili je u manjoj mjeri upoznat (N=15; 14,4%). Osrednje je upoznato nešto više od petine odgajatelja (N=18; 17,3%), dok je u većoj mjeri upoznato više od trećine (N=34; 32,7%), a više od četvrtine odgajatelja (N=30; 28,8%) u potpunosti je upoznato s pojmom terapeutske priče. S pojmom priče koja pomaže u većoj mjeri upoznato je gotovo 50% odgajatelja (N=46; 44,2%), dok ih je četvrtina (N=26; 25,0%) u potpunosti upoznata. Osrednje je upoznato nešto manje od petine odgajatelja (N=19; 18,3%), dok manji broj odgajatelja navodi da su upoznati u manjoj mjeri (N=8; 7,7%) ili uopće nisu upoznati (N=5; 4,8%).

Nasuprot tome, gotovo četvrtina odgajatelja (N=40; 38,5%) navodi da je u potpunosti upoznata s pojmom problemske slikovnice, dok nešto manje od četvrtine (N=39; 37,5%) navodi da je u većoj mjeri upoznata. Šestina je osrednje je upoznat (N=17; 16,3%), a

manje od 10% u manjoj mjeri (N=7; 6,7%) ili uopće nije upoznat (N=1; 1,0%) s pojmom problemske slikovnice.

Postoje značajne razlike u razini upoznatosti odgajatelja s različitim pojmovima iz područja biblioterapije. Odgajatelju izjavljuju da su u većoj mjeri upoznati s pojmovima problemske slikovnice i priče koja pomaže, a u manjoj mjeri poznaju termin razvojne biblioterapije, a trećina odgajatelja nije upoznata s značenjem ovog termina.

Rezultati istraživanja o poznavanju termina su očekivani, s obzirom na to da razvojna biblioterapija nije zastupljena u studijskim kurikulumima. Veći broj odgajatelja poznaje pojam problemskih slikovnica, koje se spominju u kolegijima kao što su Dječja književnost/Dijete i slikovnica te su ujedno bili i najčešći odgovori (N=21) na pitanje o kolegiju na kojem su čuli o nekom od ponuđenih pojmova.

Također, ovi rezultati su bili očekivani s obzirom na prijašnja istraživanja. Uzimajući u obzir istraživanje provedeno u sklopu pisanja završnog rada "Mišljenja odgajatelja o primjeni razvojne biblioterapije" (Vrabec, 2018), rezultati dobiveni ovim istraživanjem ukazuju na nešto višu razinu upoznatosti odgajatelja u odnosu na istraživanje provedeno 2018. godine. U oba istraživanja, razvojna biblioterapija je najmanje poznat pojam među odgajateljima. Rezultati ovog istraživanja pokazuju nešto veći postotak potpune ili veće upoznatosti (21,1%) u odnosu na prethodno (19%).

U oba istraživanja odgajatelji su osrednje upoznati s pojmovima terapijske priče i priče koja pomaže, pri čemu su nešto viši rezultati dobiveni u ovom istraživanju. Odgajatelji pokazuju visoku razinu upoznatosti s pojmom problemske slikovnice.

5.2. Samoprocjenjena kompetentnost za provođenje razvojne biblioterapije i primjene problemske slikovnice i terapijske priče/priče koja pomaže

Osnovni statistički pokazatelji samoprocijenjene kompetentnosti odgajatelja za provođenje razvojne biblioterapije, primjene problemske slikovnice te terapijske priče/priče koja pomaže prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Osnovni statistički pokazatelji samoprocjene kompetentnosti za provođenje razvojne biblioterapije i primjene problemske slikovnice i terapijske priče/priče koja pomaže

	N	Min	Max	M	SD
Razvojna biblioterapija	104	1,00	5,00	2,067	1,125
Problemska slikovnica	104	1,00	5,00	3,519	1,033
Terapijska priča	104	1,00	5,00	3,019	1,246
Priča koja pomaže	104	1,00	5,00	3,355	1,051

Legenda: Min-minimalni rezultat, Max- maksimalni rezultat, M-središnja vrijednost, SD- standardna devijacija

Kako je iz Tablice 5. vidljivo, odgajatelji su odgovorili na sva pitanja, pri čemu je postignut minimalni i maksimalni rezultat (SD=1,05 do 1,24). Odgajatelji se procjenjuju u manjoj mjeri kompetentnima za provođenje razvojne biblioterapije (M=2,067; SD=1,125), osrednje kompetentnima za primjenu terapijske priče (M=3,019; SD=1,246) i priče koja pomaže (M=3,355; SD=1,051), te u većoj mjeri kompetentnima za primjenu problemske slikovnice (M=3,519; SD=1,033).

Niža razina procjene kompetentnosti za primjenu razvojne biblioterapije (M=2,067; SD=1,125) je očekivana s obzirom na to da primjena ove metode nije dio obveznog dijela kurikuluma tijekom inicijalnog obrazovanja. Moguće je pretpostaviti da se većina odgajatelja ne percipira kompetentnima u korištenju razvojne biblioterapije jer nisu osposobljeni za to. Ova metoda zahtijeva specifična znanja i vještine koje nisu zastupljene tijekom inicijalnog obrazovanja.

U Tablici 6. bit će prikazane frekvencije odgovora odgajatelja na pitanje o samoprocjeni kompetencija za primjenu razvojne biblioterapije i njoj srodnih pojmova

Tablica 6. Frekvencija odgovora odgajatelja na pitanje o procjeni vlastite kompetencije za primjenu biblioterapije i njoj srodnih pojmova

	N (%)				
	Uopće nisam kompetentan /na	U manjoj mjeri sam kompetentan /na	Osrednje sam kompetentan /na	U većoj mjeri sam kompetentan /na	U potpunosti sam kompetentan /na
Razvojna biblioterapija	46 (44,2%)	21 (20,2%)	24 (23,1%)	11 (10,6%)	2 (1,9%)
Terapeutska priča	14 (13,5%)	23 (22,1%)	28 (26,9%)	25 (24,0%)	14 (13,5%)
Problemska slikovnica	4 (3,8%)	11 (10,6%)	35 (33,7%)	35 (33,7%)	19 (18,3%)
Priča koja pomaže	7 (6,7%)	12 (11,5%)	34 (32,7%)	39 (37,5%)	12 (11,5%)

Legenda: vrijednosti na skali Likertovog tipa: 1-uopće nisam, 2-u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4-u većoj mjeri, 5-u potpunosti

Gotovo polovica odgajatelja (N=46; 44,2%) procjenjuje da uopće nije kompetentna za primjenu razvojne biblioterapije, dok petina (N=21; 20,2%) smatra da je u manjoj mjeri kompetentna. Nešto više od petine odgajatelja osrednje je kompetentno (N=24; 23,1%), dok manji broj odgajatelja navodi da su u većoj mjeri (N=11; 10,6%) ili u potpunosti (N=2; 1,9%) kompetentni za primjenu razvojne biblioterapije.

Za pojam terapeutske priče, nešto više od desetine odgajatelja procjenjuje da uopće nije kompetentno (N=14; 13,5%) ili je u manjoj mjeri kompetentno (N=23; 22,1%). Osrednje je kompetentno nešto više od četvrtine odgajatelja (N=28; 26,9%), dok je četvrtina odgajatelja kompetentna u većoj mjeri (N=25; 24,0%). Također, desetina odgajatelja (N=14; 13,5%) smatra da je u potpunosti kompetentna za primjenu terapeutske priče.

Što se tiče pojma priče koja pomaže, manji broj odgajatelja procjenjuje da uopće nije kompetentno (N=7; 6,7%) ili je u manjoj mjeri kompetentno (N=12; 11,5%). Osrednje je kompetentno nešto manje od trećine odgajatelja (N=34; 32,7%), dok je više od trećine kompetentno u većoj mjeri (N=39; 37,5%). Manji broj odgajatelja (N=12; 11,5%) procjenjuje da je u potpunosti kompetentno za primjenu priče koja pomaže.

U odnosu na problemsku slikovnicu, manji broj odgajatelja procjenjuje da uopće nije kompetentno (N=4; 3,8%) ili je u manjoj mjeri kompetentno (N=11; 10,6%). Osrednje je kompetentno nešto više od trećine odgajatelja (N=35; 33,7%), dok je jednako toliko kompetentno u većoj mjeri (N=35; 33,7%). Petina odgajatelja (N=19; 18,3%) smatra da je u potpunosti kompetentno za primjenu problemske slikovnice.

Ove razlike u kompetencijama odgajatelja za primjenu različitih pojmova iz područja biblioterapije ukazuju na potrebu za dodatnom edukacijom, posebno u području razvojne biblioterapije, s obzirom da najveći broj odgajatelja izjavljuje da nisu kompetentni za primjenu ovog pojma. S druge strane, odgajatelji se osjećaju najkompetentnije u primjeni problemske slikovnice i priče koja pomaže.

5.3. Oblici stjecanja znanja o razvojnoj biblioterapiji i njoj srodnih pojmova

U Tablici 7. prikazani su osnovni statistički pokazatelji različitih oblika stjecanja znanja o biblioterapiji i s njom povezanih pojmova.

Tablica 7. Osnovni statistički pokazatelji različitih oblika stjecanja znanja odgajatelja o biblioterapiji

	N	Min	Max	M	SD
Preddiplomski studij	104	1	5	2,38	1,200
Diplomski studij	104	1	4	1,87	1,103
Stručno usavršavanje	104	1	5	2,50	1,277
Samostalno čitanje literature	104	1	5	3,13	1,262
Sudjelovanje na edukacijama o utjecaju priče na dječji razvoj	104	1	5	2,31	1,330

Legenda: Min-minimalni rezultat, Max- maksimalni rezultat, M-središnja vrijednost, SD- standardna devijacija

Raznolikost u stjecanju znanja odgajatelja o biblioterapiji prikazana je kroz kombinaciju formalnog i informalnog obrazovanja, kako pokazuju rezultati iz Tablice 7. Formalno obrazovanje odražava osnovnu pripremu odgajatelja u akademskim okvirima.

Odgajatelji procjenjuju da su znanja o biblioterapiji stekli u manjoj mjeri tijekom preddiplomskog studija ($M=2.38$; $SD=1.20$), diplomskog studija ($M=1.87$; $SD=1.103$) i sudjelovanjem na edukacijama o utjecaju priče na dječji razvoj ($M=2.31$; $SD=1.330$). Što se tiče, stjecanje znanja putem stručnog usavršavanja odgajatelji procjenjuju da su u manjoj mjeri ($M=2.50$; $SD=1.277$) stekli znanja putem tog oblika obrazovanja. Stjecanje znanja o biblioterapiji putem samostalnog čitanja literature odgajatelji procjenjuju kao osrednje ($M=3.13$; $SD=1.262$).

U Tablici 8., prikazane su frekvencije odgovora ispitanika na skali koja je ispitivala načine educiranja o biblioterapiji.

Tablica 8. Frekvencije odgovora odgajatelja o različitim oblicima stjecanja znanja o biblioterapiji

	Uopće nisam	U manjoj mjeri	Osrednje	U većoj mjeri	U potpunosti
Preddiplomski studij	32 (30,8 %)	26 (25,0 %)	26 (25,0 %)	15 (14,4 %)	5 (4,8 %)
Diplomski studij	58 (55,8 %)	13 (12,5 %)	21 (20,2 %)	12 (11,5 %)	0 (0,0 %)
Stručno usavršavanje	32 (30,8 %)	21 (20,2 %)	24 (23,1 %)	21 (20,2 %)	6 (5,8 %)
Samostalno čitanje literature	15 (14,4 %)	17 (16,3 %)	25 (24,0 %)	33 (31,7 %)	14 (13,5 %)
Sudjelovanje na edukacijama o utjecaju priče na dječji razvoj	44 (42,3 %)	15 (14,4 %)	19 (18,3 %)	21 (20,2 %)	5 (4,8 %)

Legenda: vrijednosti na skali Likertovog tipa: 1-uopće nisam, 2-u manjoj mjeri, 3-osrednje, 4-u većoj mjeri, 5-u potpunosti

Analiza podataka prikazanih u Tablici 8 pokazuje da trećina odgajatelja ($N=32$; 30.8%) uopće nije stekla znanja o biblioterapiji tijekom preddiplomskog studija, četvrtina ($N=26$; 25.0%) ih je to učinila u manjoj mjeri, dok je isti broj ($N=26$; 25.0%) stekao osrednje znanje. Samo 15 (14.4%) odgajatelja smatra da su se s biblioterapijom upoznali u većoj mjeri za vrijeme preddiplomskog studija.

Više od polovice odgajatelja ($N=58$; 55.8%) izjavljuje da uopće nije steklo znanja o biblioterapiji tijekom diplomskog studija, dok je manji postotak njih ($N=13$; 12.5%) to učinio u manjoj mjeri. Osrednje znanje steklo je 21 (20.2%) odgajatelja, dok je njih 12

(11.5%) navelo da su se s biblioterapijom upoznali u većoj mjeri tijekom diplomskog studija. Nijedan odgajatelj nije smatrao da je stekao znanja u potpunosti kroz ovaj stupanj obrazovanja.

Oko trećine odgajatelja (N=32; 30.8%) izjavljuje da se uopće nisu upoznali s biblioterapijom putem stručnog usavršavanja, dok jedna petina (N=21; 20.2%) navodi da su se s njom upoznali samo u manjoj mjeri. Osrednju razinu znanja stekla je također jedna petina (N=21; 20.2%) odgajatelja. Gotovo jedna četvrtina (N=24; 23.1%) odgajatelja, procjenjuje da su se s biblioterapijom upoznali u većoj mjeri kroz ovaj oblik obrazovanja, dok je samo manji postotak (N=6; 5.8%) odgajatelja naveo da su potpuno upoznati s biblioterapijom zahvaljujući stručnom usavršavanju.

Malo manje od polovice (N=44; 42.3%) odgajatelja izjavilo je da nisu stekli znanje o biblioterapiji sudjelovanjem na edukacijama specifično posvećenim utjecaju priče na dječji razvoj. Manji broj (N=15; 14.4%) odgajatelja navodi da su u manjoj mjeri stekli znanje, dok jedna četvrtina (N=24; 23.1%) procjenjuje da su osrednje stekli znanje sudjelovanjem na takvim edukacijama. Nešto manje od jedne petine (N=18; 17.3%) odgajatelja procjenjuje da je većoj mjeri putem takvih edukacija stekao znanje o biblioterapiji, dok samo mali postotak (N=3; 2.9%) odgajatelja smatra da su potpuno upoznati s biblioterapijom zahvaljujući njima.

Trećina odgajatelja (N=33; 31.7%) izjavila je da su u većoj mjeri stekli znanja o biblioterapiji samostalnim čitanjem literature, dok je dio ispitanih (N=14; 13.5%) navelo da su to učinili u potpunosti. Četvrtina odgajatelja (N=25; 24.0%) stekla je znanja u osrednjoj mjeri, dok trećina (N=15; 14.4%) ili nije ili je to učinila u manjoj mjeri (N=17; 16.3%) koristeći čitanje literature kao kanal za stjecanje znanja o biblioterapiji.

5.4. Korištenje problemskih slikovnica/priča u različitim situacijama unutar odgojno-obrazovne skupine

U Tablici 9. prikazani su odgovori odgajatelja na skali razloga korištenja problemskih slikovnica/priča u odgojno-obrazovnom radu, istražujući četiri dimenzije: promicanje socio-emocionalnog razvoja djece, podrška u socio-emocionalnom ponašanju, razvoj životnih vještina i prilagodbe na promjene te poticanje suradnje i socijalne interakcije.

Tablica 9. Osnovni statistički pokazatelji razloga korištenja problemske slikovnice/priče

	N	Min	Max	M	SD
PROMICANJE SOCIO – EMOCIONALNOG RAZVOJA					
unošenje radosti u zajednicu djece	104	1	5	4,10	,919
promicanje ljudskih vrijednosti, tolerancije, međusobnog prihvatanja	104	1	5	3,92	1,163
pomoć djeci pri prepoznavanju emocija	104	1	5	3,88	1,256
pomoć djeci pri regulaciji emocija tuge	104	1	5	3,76	1,303
pomoć djeci pri regulaciji emocija straha	104	1	5	3,74	1,292
pomoć djeci pri regulaciji emocija ljutnje	104	1	5	3,79	1,290
PODRŠKA U SOCIO-EMOCIONALNOM PONAŠANJU					
dogovaranje prikladnog ponašanja	104	1	5	3,99	1,093
promjenu ponašanja	104	1	5	3,72	1,202
smanjivanje problematičnog ponašanja	104	1	5	3,79	1,267
pomoć djeci pri regulaciji agresivnog ponašanja	104	1	5	3,69	1,278
RAZVOJ ŽIVOTNIH VJEŠTINA I PRILAGODBA NA PROMJENE					
usvajanje životno-praktičnih vještina (korištenje toaleta, jelo,...)	104	1	5	4,06	,879
dolazak promjena u životu djeteta (prelazak u školu, rođenje brata,..)	104	1	5	4,02	,847
POTICANJE SURADNJE I SOCIJALNE INTERAKCIJE					
poticanje suradnje među djecom	104	1	5	3,83	1,250
promicanje inkluzivnih vrijednosti	104	1	5	3,63	1,191

Legenda: Min-minimalni rezultat, Max- maksimalni rezultat, M-središnja vrijednost, SD- standardna devijacija

U dimenziji *Promicanje socio-emocionalnog razvoja*, odgajatelji često koriste problemske slikovnice/priče kako bi "unosili radost u zajednicu djece" (M=4,10; SD=0,919), "promicanje ljudskih vrijednosti, tolerancije i međusobnog prihvaćanja" (M=3,92; SD=1,163), "pomoć djeci pri prepoznavanju emocija" (M=3,88; SD=1,256), kod regulaciji emocija tuge (M=3,76; SD=1,303), straha (M=3,74; SD=1,292) i ljutnje (M=3,79; SD=1,290).

U dimenziji *Podrška u socio-emocionalnom ponašanju*, odgajatelji u većoj mjeri često koriste slikovnice za "dogovaranje prikladnog ponašanja" (M=3,99; SD=1,093), "smanjenje problematičnog ponašanja" (M=3,79; SD=1,267), "promjenu ponašanja" (M=3,72; SD=1,202) te "pomoć djeci pri regulaciji agresivnog ponašanja" (M=3,69; SD=1,278).

U dimenziji *Razvoj životnih vještina i prilagodba na promjene*, odgajatelji često koriste slikovnice za "usvajanje životno-praktičnih vještina" kao što su korištenje toaleta i obavljanje obroka (M=4,06; SD=0,879), te za "dolazak promjena u životu djeteta" poput prelaska u školu ili rođenja brata ili sestre (M=4,02; SD=0,847).

U dimenziji *Poticanje suradnje i socijalne interakcije*, slikovnice se često koriste za "poticanje suradnje među djecom" (M=3,83; SD=1,250) te "promicanje inkluzivnih vrijednosti" (M=3,63; SD=1,191).

Zanimljivo je da su slični nalazi dobiveni u ovoj studiji kao i u ranijoj Josipović Nemeč u tvrdnjama o regulaciji emocija. Tako u ovoj studiji „*pomoć djeci pri prepoznavanju emocija*“ ima prosječnu vrijednost M=3,88, dok Josipović Nemeč, (2018) ima M=4,00, u regulaciji emocija ljutnje u ovoj studiji je M=3,79, a u ranijoj M=3,93, kod straha je M=3,74, a u prethodnoj M=3,89 i tuge je M=3,76, a u prethodnoj M=3,91.

U zaključku, usporedba ovog istraživanja s istraživanjem Josipović Nemeč (2018) ukazuje na učestalost korištenja problemskih slikovnica i priča u odgojno-obrazovnoj praksi radi poticanju socio-emocionalnog razvoja djece, podrška u socio-emocionalnom ponašanju, razvoj životnih vještina i prilagodbe na promjene te poticanje suradnje i

socijalne interakcije. Obje studije pokazuju da odgajatelji učestalo koriste problemsku slikovnicu za pomoć djeci u razumijevanju i regulaciji vlastitih emocija, kao i u promicanju pozitivnih obrazaca ponašanja. Evidentno je da odgajatelji percipiraju primjenu problemsku slikovnicu u odgojno-obrazovnom radu kao strategija koje podržavaju sve aspekte dječjeg razvoja u odgojno-obrazovnom procesu.

5.5. Iskustva pripovijedanja priča koje pomažu

U Tablici 11., prikazani su odgovori odgajatelja na pitanje o iskustvu u pripovijedanju priča koje pomažu.

Tablica 11. Iskustva odgajatelja u pripovijedanju priča koje pomažu

Imate li iskustva u pripovijedanju priča koje pomažu?	N	%
DA	74	71 %
NE	30	29 %

Rezultati pokazuju da većina odgajatelja (N=74; 71%) ima iskustva u pripovijedanju priča koje pomažu, dok manje od trećine (N=30; 29%) odgajatelja izjavljuje da nemaju takva iskustva.

U uzorku odgajatelja u ovom istraživanju, 71% odgajatelja (N=104) izjavilo je da ima iskustva u pripovijedanju takvih priča, dok je 29% odgajatelja izjavilo da nemaju takvo iskustvo, dok je u uzorku odgajatelja u istraživanju Vrabec (2018), 88% odgajatelja (N=253) imalo iskustva u pripovijedanju takvih priča, dok je 10% izjavilo da nemaju takvo iskustvo. Razlike u rezultatima mogu biti posljedica razlika u uzorku ispitanika, metodologiji istraživanja ili kontekstu u kojem su istraživanja provedena.

U Tablici 12., možemo vidjeti odgovore odgajatelja na pitanje koliko često pripovijedaju priče koje pomažu.

Tablica 12. Frekvencije odgovora odgajatelja o učestalosti pripovijedanja priča koje pomažu

	N	%
Jednom na mjesec	26	35,14 %
Jednom tjedno	24	32,43 %
Jednom u tri mjeseca	12	16,22 %
Nekoliko puta tjedno	11	14,86 %
Jednom godišnje	1	1,35 %

Tablica 12. pruža detaljan pregled odgovora ispitanika koji su odgovorili da imaju iskustva u pripovijedanju priča koje pomažu, o učestalosti pripovijedanja istih. Prema rezultatima, odgajatelji pripovijedaju priče "jednom tjedno" (N=24; 30.8%), "jednom mjesečno" (N=26; 33.3%), "jednom u tri mjeseca" (N=12; 15.4%), "nekoliko puta tjedno" (N=11; 14.1%) i "jednom godišnje" (N=1; 1.3%). U zaključku, gotovo dvije trećine odgajatelja (N=50; 64.1%) pripovijeda priče barem "jednom mjesečno" ili češće.

Usporedba s rezultatima prethodnog istraživanja Vrabec (2018) pokazuje značajnije razlike. Prema tom istraživanju, najveći broj ispitanika, 57% (N=148), pripovijedao je priče jednom tjedno, dok je 44% (N=115) ispitanika pričalo priče jednom mjesečno. U kategoriji jednom u tri mjeseca sudjelovalo je 15% (N=40) ispitanika, dok je samo 1,5% (N=4) ispitanika pripovijedalo priče jednom godišnje.

Ove promjene u učestalosti pripovijedanja priča koje pomažu mogu se tumačiti kao odraz društvenih, tehnoloških i kulturnih promjena koje su se dogodile između dvije studije. Analiza razlika između rezultata iz 2024. i 2018. godine ukazuje na dinamičnost ovog fenomena te potrebu za daljnjim istraživanjem da bi se bolje razumjeli faktori koji utječu na navike pripovijedanja priča u različitim vremenskim kontekstima.

6. ZAKLJUČAK

Razvojna biblioterapija predstavlja moćno sredstvo za jačanje mentalne otpornosti i sposobnosti suočavanja s izazovima svakodnevnog života. Ona potiče autonomiju, samostalnost i kompetentnost te gradi temelje samopoštovanja i emocionalne stabilnosti kod pojedinca. Kroz ovakav pristup, koji je karakterističan za razvojnu biblioterapiju, moguće je aktivno oblikovati osobnost djeteta i podržati njegov cjelokupni razvoj. U ovom istraživanju ispitana je percepcija odgajatelja o poznavanju i osposobljenosti za primjenu metode biblioterapije u odgojno-obrazovnom radu.

Cilj ovoga rada bio je ispitati upoznatost odgajatelja s razvojnom biblioterapijom i provođenjem iste u odgojno-obrazovnom radu s naglaskom na utvrđivanje: poznavanja odgajatelja s konceptom razvojne biblioterapije te usko povezanih pojmova poput priče koja pomaže, problemske slikovnice i terapeutske priče, mjere odgajateljeve percepcije kompetentnosti za primjenu biblioterapije, stjecanja kompetencija za primjenu biblioterapije kroz različite oblike učenja (preddiplomski i diplomski studij, stručna usavršavanja, samostalno čitanje literature i pohađanje edukacija o utjecajima priče na dječji razvoj), primjeni problemske slikovnice/priče u različitim situacijama unutar odgojno-obrazovne skupine (promicanje ljudskih vrijednosti, tolerancije i međusobnog prihvaćanja, promicanje inkluzivnih vrijednosti, dogovaranje prikladnog ponašanja) te iskustava u pripovijedanju priča koje pomažu.

U istraživanju je sudjelovalo sto četiri odgajatelja predškolske djece iz dječjih vrtića u pet županija Republike Hrvatske: Grad Zagreb, Primorsko-goranska županija, Istarska županija, Brodsko-posavska županija, Čakovečka županija i Varaždinska županija. Mjerni instrument je bio online upitnik čije su čestice djelomično preuzete iz diplomskog rada *Odgajateljeva percepcija primjene problemskih slikovnica i priča u inkluziji*, Željke Josipović Nemeč, a dio je osmišljen za potrebe ovog završnog rada.

Rezultati pokazuju da odgajatelji imaju različitu razinu upoznatosti s pojmovima biblioterapije, pri čemu su u manjoj mjeri upoznati s pojmom razvojne biblioterapije, a u

većoj mjeri upoznati s problemskom slikovnicom i pričom koja pomaže. Također, utvrđeno je da odgajatelji percipiraju nižu razinu kompetentnosti u primjeni biblioterapije, posebice u kontekstu razvojne biblioterapije, dok se u procjenjuju u većoj mjeri kompetentnima za primjenu problemske slikovnice i priče koja pomaže. Ova raznolikost u razini kompetentnosti može proizaći iz različitih iskustava u primjeni biblioterapije te razini upoznatosti među odgajateljima.

Istraživanje je pokazalo da odgajatelji u većoj mjeri stječu znanja o biblioterapiji samostalnim čitanjem literature, dok diplomski i preddiplomski studiji imaju manji utjecaj. Rezultati ukazuju na potrebu uvođenja kolegija na preddiplomske i diplomske studije kako bi se budući odgajatelji upoznali s metodom i osvijestili njezinu dobrobit.

Rezultati su pokazali kako odgajatelji često za sve četiri dimenzije (promicanje socio-emocionalnog razvoja, podrška u socio-emocionalnom ponašanju, razvoj životnih vještina i prilagodba na promjene i poticanje suradnje i socijalne interakcije) koriste problemske slikovnice/priče.

Nadalje, 71% odgajatelja ima iskustvo u pripovijedanju priča, pri čemu otprilike polovica njih pripovijeda priče najmanje jednom mjesečno. Ova redovita praksa pripovijedanja pokazuje da su odgajatelji svjesni vrijednosti ovih priča u emocionalnom i socijalnom razvoju djece, koristeći ih za pružanje podrške i rješavanje svakodnevnih izazova.

U konačnici, zaključuje se da postoji potreba za daljnjim obrazovanjem i edukacijom odgajatelja o biblioterapiji, posebno u kontekstu razvojne biblioterapije, kako bi se poboljšala njihova kompetentnost i efikasnost u primjeni ove metode u radu s djecom.

7. LITERATURA

1. Adebayo, J. O. (2017.) Bibliotherapy. ResearchGate. [Online] str. 1-5. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/314456443_BIBLIOTHERAPY.
2. Afolayan, J. A. (1992.) Documentary Perspective of Bibliotherapy in Education. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*. [Online] 33 (2). str. 137-148
3. Antulov, Z. (2019). Uloga knjižnice u biblioterapiji (s osvrtom na sveučilišne knjižnice). *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 62 (1), 151-165. <https://doi.org/10.30754/vbh.62.1.65>
4. Ayalon, O. (1995). *Spasimo djecu: priručnik grupnih aktivnosti za pomoć djeci u stresu*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Barath, A., Matul, D., & Sabljak, Lj. (1996). *Korak po korak do oporavka: priručnik za kreativne susrete s djecom u ratnim i poslijeratnim vremenima*. Zagreb: Tipex.
6. Bašić, I. (2011). *Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike*. Zagreb: Balans centar.
7. Bašić, I. (2021). *Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike*. Zagreb: Školska knjiga.
8. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013 – 2024. Pristupljeno 19.3.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/basna>>.
9. Krpan, K., Mršić, I., & Cej, V. (2018). Primjena razvojne biblioterapije u radu s djecom i mladima u narodnoj knjižnici. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 61(1), 345-361. Preuzeto s <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/621/574>
10. Maich, K., Kean, S.: Read two books and write me in the Morning! Bibliotherapy for social emotional intervention in the inclusive classroom, *Bibliotherapy for social emotional intervention*, 2004., 1(2), 5-11. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ966510.pdf>

11. Malhi P, Bharti B. Healing with storybooks: Using bibliotherapy to help children cope with death. *Indian J Soc Psychiatry* 2023;39:298-300
12. Marković, A. (2015). Razvojna biblioterapija u kontekstu potreba savremenog deteta. *Расправе и чланци* (7), 53-70. doi:10.5937/sinteze0-8501
13. Martinec, R., Šimunović, D. i Kos Jerković, V. (2022). Various aspects of using bibliotherapy in the field of education and rehabilitation. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 58 (1), 87-103. <https://doi.org/10.31299/hrri.58.1.5>
14. Piskač, D. (2016). Biblioterapija i psihoanalitička kritika u kontekstu teorije sustava. *Kroatologija*, 7(2), 60-81. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/200452>
15. Pokorny, S. (2012). Biblioterapija za korisnike Centra za rehabilitaciju Komarevo i Klub "Žabica", u Bišćan, F., Kovač Vrana, V., Mavretić, Ž., Ivanež, M. i Kovič, P. (ur.), 8. i 9. međunarodni stručni skup knjižnica – središte znanja i zabave. Karlovac: Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" (2014), str. 75-79.
16. Pulimeno, M., Piscitelli, P. i Colazzo, S. (2020.) Children's literature to promote students' global development and wellbeing. *Health Promotion Perspectives*. [Online] 10 (1). str. 13-23. Dostupno na: <https://hpp.tbzmed.ac.ir/Article/hpp-31914>
17. Reščić-Rihar, T., & Urbanija, J. (1999). Biblioterapija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Odelek za bibliotekarstvo.
18. Shah, D. & Sanu, A. (2023). The Use of Bibliotherapy as a Therapeutic Intervention by Mental Health Professionals. *International Journal of Indian Psychology*, 11(3), 4689-4697. DIP:18.01.437.20231103, DOI:10.25215/1103.437
19. Skočić Mihić, S. Blanuša Trošelj, D. i Zoričić, T. (2017). Jesu li odgajatelji upoznati s problemskim slikovnicama i slikovnicama o djeci s teškoćama? U B. Mendeš, T. T. Vidović Schreiber (Ur.), *Dijete, knjiga i novi medij*. str. 65–82.
20. Skočić Mihić, S., & Klarić, M. (2014). Biblioterapija u inkluzivnoj praksi. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20(75), 30-31. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/159082>

21. Skočić Mihić, S., Maich, K., Belcher, C., Perrow, S., Barišić, A., i Novak Ramić, N. (2017). The role of bibliotherapy and therapeutic storytelling in creating inclusive classroom communities. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/317415036_The_Role_of_Bibliotherapy_and_Therapeutic_Storytelling_in_Creating_Inclusive_Classroom_Communities
22. Skočić-Mihić, S., Riman, K., Zoričić, T. (2016). The role of problem picture books in the formation of inclusive values. *Međunarodni stručnoznanstveni skup, „Suvremeni modeli rada u dječjem vrtiću i kompetencije odgojitelja“*. Medulin, Hrvatska.
23. Suvilehto, P., Kerry-Moran, K. J., i Aerila, J. A. (2019). Supporting Children's Social and Emotional Growth Through Developmental Bibliotherapy. In K. J. Kerry-Moran & J. A. Aerila (Eds.), *Story in Children's Lives: Contributions of the Narrative Mode to Early Childhood Development, Literacy, and Learning (Educating the Young Child, Vol. 16)*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-19266-2_15
24. Škrbina, D. (2013). Art terapija i kreativnost: multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji. Zagreb: Veble Commerce.
25. Vrabec, N. (2018). Mišljenja odgajatelja o primjeni razvojne biblioterapije (Završni rad). Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:077035>

8. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik

Iskustva odgajatelja u primjeni razvojne biblioterapije u odgojno - obrazovnom radu

Poštovana/i,

Pozivam Vas da sudjelujete u istraživanju koje se provodi u svrhu izrade završnog rada na Učiteljskom fakultetu u Rijeci (smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje) pod mentorstvom prof. dr. sc. Sanje Skočić Mihić. Istraživanje se bavi upoznatošću odgajatelja s metodom biblioterapije, te osposobljenošću i spremnosti za provođenje iste u svojem odgojno-obrazovnom radu.

Ispunjavanje upitnika traje otprilike 10 minuta, a upitnik je u potpunosti anoniman i dobrovoljan, te možete odustati od ispunjavanja u svakome trenutku. Podaci prikupljeni ovim istraživanjem koristiti će se za izradu završnog rada.

Molimo Vas za iskrenost i objektivnost i unaprijed Vam se zahvaljujem na suradnji.

Za dodatne informacije možete me kontaktirati putem e-mail adrese: katja.bozic16@gmail.com

Katja Božić,
3. godina
Sveučilišni prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
Učiteljski fakultet Rijeka

* Obavezno

1. Označite: Kojeg ste spola? *

- Žena
- Muškarac
- Ne želim se izjasniti

2. Upišite: Koliko imate godina? *

Vrijednost mora biti broj

3. Označite: Svoj radni status *

- Odgajatelj
- Odgajatelj mentor
- Odgajatelj savjetnik
- Pripravnik
- Nestručna zamjena
- Ostalo

4. Ukoliko ste na prethodnom pitanju označili NESTRUČNA ZAMJENA, UPIŠITE što ste po struci?

5. OZNAČITE: Jeste li trenutno na studiju RPOO?

- DA
- NE

6. Planirate li upisati studij RPOO?

- DA
- NE

7. Upišite: Koliko godina radnog staža imate kao odgajatelj? *

8. Označite: Stupanj obrazovanja *

- Srednja stručna sprema
- 2. god. stručnog studija
- 3. god. stručnog studija
- 3. god. sveučilišnog studija
- 5. god. sveučilišnog studija
- Ostalo

9. Upišite: Koju ste školu/fakultet završili (u kojem gradu)? *

10. Procijenite razinu POZNAVANJA/ UPOZNATOSTI s navedenim pojmovima, tako da označite u kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5: 1 - uopće nisam upoznat/a (kompetentan/na), 2 – u manjoj mjeri, 3 – osrednje, 4 – u većoj mjeri, 5 – u potpunosti sam upoznat/a (kompetentan/na). *

	Uopće nisam upoznat/a (1)	U manjoj mjeri sam upoznat/a (2)	Osrednje sam upoznat/a (3)	U većoj mjeri sam upoznat/a (4)	U potpunosti sam upoznat/a (5)
Razvojna biblioterapija	☐	☐	☐	☐	☐
Problemska slikovnica	☐	☐	☐	☐	☐
Terapeutska priča	☐	☐	☐	☐	☐
Priča koja pomaže	☐	☐	☐	☐	☐

11. Upišite: Što je za Vas biblioterapija? *

12. Procijenite u kojoj mjeri su razvijene Vaše KOMPETENCIJE za primjenu navedenih pojmova, tako da označite u kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5: 1 - uopće nisam kompetentan/na, 2 – u manjoj mjeri, 3 – osrednje, 4 – u većoj mjeri, 5 – u potpunosti sam kompetentan/na. *

	Uopće nisam kompetentan/na (1)	U manjoj mjeri sam kompetentan/na (2)	Osrednje sam kompetentan/na (3)	U većoj mjeri sam kompetentan/na (4)	U potpunosti sam kompetentan/na (5)
Razvojna biblioterapija	☐	☐	☐	☐	☐
Problemska slikovnica	☐	☐	☐	☐	☐
Terapeutska priča	☐	☐	☐	☐	☐
Priča koja pomaže	☐	☐	☐	☐	☐

13. Procijenite u kojoj ste mjeri ste stekli kompetencije za primjenu razvojne biblioterapije (priča i slikovnice) kroz različite oblike učenja, tako što ćete za svaku navedeni oblik označiti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5: gdje je 1 – uopće nisam, a 5 – u potpunosti. *

	Uopće nisam (1)	U manjoj mjeri (2)	Osrednje (3)	U većoj mjeri (4)	U potpunosti (5)
Preddiplomski studij	☐	☐	☐	☐	☐
Diplomski studij	☐	☐	☐	☐	☐
Stručno usavršavanje	☐	☐	☐	☐	☐
Samostalno čitanje literature	☐	☐	☐	☐	☐
Sudjelovanje na edukacijama o utjecaju priče na dječji razvoj	☐	☐	☐	☐	☐

14. Ukoliko ste se za vrijeme studiranja susreli s pojmom biblioterapija, UPIŠITE na kojem kolegiju/kolegijima? *

15. Molimo navedite naziv/e edukacija koje ste pohađali za razvoj kompetencija iz područja primjene razvojne biblioterapije (priča i slikovnica) *

16. Kako procjenjujete edukacije/radionice/seminare na kojima ste imali prilike učiti o primjeni priče u praksi? *

17. Molimo procijenite u kojoj mjeri se slažete sa navedenim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5, gdje je 1 – uopće se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem. *

	Uopće se ne slažem (1)	Ne slažem se (2)	Niti se slažem niti se ne slažem (3)	Slažem se (4)	U potpunosti se slažem (5)
Motiviran/a sam za primjenu problemskih slikovnica/ priča	☐	☐	☐	☐	☐
Osposobljen/a sam za odabir i primjenu problemskih slikovnica/ priče	☐	☐	☐	☐	☐
Intuitivno znam kako primijeniti problemsku slikovnicu/ priču	☐	☐	☐	☐	☐
Poznajem brojne problemske slikovnice/ priče za određene zahtjevne situacije djece	☐	☐	☐	☐	☐
Dostupne su mi brojne problemske slikovnica/ priče u vrtiću	☐	☐	☐	☐	☐
Spreman/na sam na osobni angažman oko posuđivanja problemskih slikovnica/ priča u knjižnici	☐	☐	☐	☐	☐
Imam stručnu pomoć u izboru i primjeni problemskih slikovnica/ priča za pojedine izazovne situacije u razvoju djece i njihovim odnosima	☐	☐	☐	☐	☐

18. Procijenite u kojoj mjeri koristite problemske slikovnice/priče u odgojno-obrazovnom radu na skali od 1 do 5, gdje je: 1 – Uopće ne, 2 – Rijetko, 3 – Ponekad, 4 – Često, 5 – Redovito. *

Problemske slikovnice i priče koristim za ...

	Uopće ne (1)	Rijetko (2)	Ponekad (3)	Često (4)	Redovito (5)
unošenje radosti u zajednicu djece	☐	☐	☐	☐	☐
promicanje ljudskih vrijednosti, tolerancije i međusobnog prihvaćanja	☐	☐	☐	☐	☐
promicanje inkluzivnih vrijednosti	☐	☐	☐	☐	☐
dogovaranje prikladnog ponašanja	☐	☐	☐	☐	☐
promjenu ponašanja	☐	☐	☐	☐	☐
smanjivanje problematičnog ponašanja	☐	☐	☐	☐	☐
pomoć djeci pri regulaciji agresivnog ponašanja	☐	☐	☐	☐	☐
usvajanje životno-praktičnih vještina (korištenje toaleta, jelo,...)	☐	☐	☐	☐	☐
pomoć djeci pri prepoznavanju emocija	☐	☐	☐	☐	☐
pomoć djeci pri regulaciji emocija tuže	☐	☐	☐	☐	☐
pomoć djeci pri regulaciji emocija straha	☐	☐	☐	☐	☐

pomoć djeci pri regulaciji emocija ljutnje	☐	☐	☐	☐	☐
poticanje suradnje među djecom	☐	☐	☐	☐	☐
dolazak promjena u životu djeteta (prelazak u školu, rođenje brata/sestre,...)	☐	☐	☐	☐	☐

19. Procijenite vlastitu unutarnju motivaciju za razvoj kompetencija iz područja razvojne biblioterapije (odaberite od 1 – uopće nisam motiviran/na do 10 – izuzetno sam motiviran/na)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

20. Imate li iskustva u pripovijedanju priča koje pomažu? *

- Da
- Ne

21. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, OZNAČITE koliko često pripovijedate priče koje pomažu?

- Jednom godišnje
- Jednom u tri mjeseca
- Jednom na mjesec
- Jednom tjedno
- Nekoliko puta tjedno